

**ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

з дисципліни

**«СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ДЕРЖАВА:
ІСТОРІОЛОГІЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ
КОНЦЕПЦІЇ»**

(для аспірантів)

Київ – 2018

Підготовлено завідувачем кафедри філософії та політології *Ю. О. Мелковим*

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 8 від 22.03.18)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук МАУП (протокол № 8 від 29.03.18)

Мелков Ю. О.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» (для аспірантів). – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 17 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції», орієнтовну тематику рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2018
© ДП «Видавничий дім
«Персонал», 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» виступає як важливий предмет вивчення у курсі професійної підготовки здобувача ступеня доктора філософії в галузі політичної науки. Феномен держави відображає один із центральних об'єктів дослідження політології та одне з найцінніших цивілізаційних надбань людства, проте реально вона може існувати лише в межах тріади «країна – народ – суспільство», хоча дана обставина ще не є загально визнаною навіть серед науковців, не кажучи про широкі кола громадськості та державних службовців, схильні розглядати державу як певну самоцінність. Втім, українська Конституція 1996 р. досить однозначно фіксує статус України як не лише суверенної та незалежної й демократичної, а й як соціальної та правової держави, що є вже проблематичним з огляду на співвіднесення реалій життя сучасної України з теоретичними концепціями політичної науки. А тому феномен соціальної та правової держави потребує ретельного осмислення та виступає слухним і актуальним предметом дослідження для майбутніх докторів філософії у галузі політичної науки, зокрема в ракурсі історіології (за М. І. Карєєвим) як методології осмислювання процесу «творення» державою соціально-політичної історії будь-якої країни.

Мета курсу «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» – відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» та положень «Програми забезпечення якості освіти у ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», збільшення обсягу знань аспірантів у царині історії формування уявлень про соціально-правову державу, її природу, сутність, функції та перспективи самого явища.

Завданнями курсу «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» є досягнення того, щоби в результаті його вивчення аспірант мав *знати*:

- ідейну основу соціально-правової держави, її визначення представниками різних наукових напрямів;
- основні типологічні характеристики феномена «соціально-правова держава»;
- зміст соціально-правової держави у двох групах країн – моноетнічних та поліетнічних;
- специфіку розбудови соціально-правової держави у поліетнічній країні;
- основні моделі соціально-правової держави сучасності, їх спільні та відмінні риси, переваги і недоліки;
- історичну ритміку розбудови соціально-правової держави в Україні;

уміти:

- оцінювати історичну перспективу теорії соціально-правової держави;
- застосовувати набуті теоретичні знання для порівняльного аналізу темпів розбудови соціально-правової держави у двох групах країн: а) центральноєвропейських і постсоціалістичних та б) пострадянських;
- діагностувати в теорії та практиці соціально-правової держави питання, які потребують вирішення в нових історичних та соціально-політичних умовах;
- оцінювати перспективи соціально-правової держави в умовах глобалізації, її конкурентоспроможність на глобальному ринку;
- прогнозувати можливі варіанти розбудови «своєї» чи однієї з європейських моделей соціально-правової держави в Україні.

Програма дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» для аспірантів за змістом складається з двох модулів.

Модуль I. Концепція соціально-правової держави в історії політичної думки.

Модуль II. Особливості української ідеї та практики розбудови соціально-правової держави.

Значну увагу під час вивчення дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» приділено *самостійній роботі аспіранта*, від якого вимагається, по-перше, самостійне опрацювання першоджерел з курсу – основних праць класичних і сучасних мислителів, які досліджували феномен політичних виборів (Конфуцій, Арістотель, Томас Мор, Томас Гоббс, Бенедикт Спіноза, Шарль-Луї де Монтеск'є, Георг Вільгельм Фрідріх Гегель, Лоренц фон Штайн, Карл Поппер, Аренд Лейпхарт, Іван Варзар та ін.). По друге, важливим і змістовним з точки зору вивчення курсу виявляється проведення аспірантом самостійних досліджень феномена соціально-правової держави, спираючись на отримані ним історіологічні знання.

У результаті вивчення дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» аспіранти, таким чином, вивчають основні теоретичні концепції сучасної держави, прослідкувавши історію соціальної, політичної та правової думки від Хаммурапі (кін. II тис. до н. е.) та конфуціанського Китаю (VI ст. до н. е.) аж до сьогодення у зрізі самотворення явища і поняття спочатку просто «держави», а потім – держави демократичної, політичної, правової та соціальної, закладаючи тим самим засади для професійної наукової діяльності майбутніх докторів філософії в галузі політичної науки, у тому числі щодо сприяння створенню в Україні соціальної та правової держави.

Міжпредметні зв'язки. Предмет вивчення дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» тісно пов'язаний із проблематикою інших дисциплін, знання яких може допомогти аспіранту при

вивченні цього курсу. Зокрема, простежується взаємозв'язок теорії пізнання з такими курсами, як «Політологія», «Історія зарубіжних політичних вчень», «Філософія політики», «Практична політологія», «Соціальна філософія», «Історія та теорія демократії».

Метою організації самостійної роботи аспірантів є формування у майбутніх докторів філософії навичок самостійного здобуття знань у галузі політології держави та самостійного історіологічного аналізу процесів становлення, розвитку та трансформації феномену держави як історичного та мінливого утворення, співвідносячи політичні реалії сьогодення з різноманітними теоретичними концепціями світової соціально-політичної думки. Самостійна робота передбачає оволодіння вміннями та навичками формулювати зміст та мету власного дослідження, організовувати самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішення питань, оптимізувати пізнавальну і розумову активність, виявляти здатність до творчого та аналітичного мислення. Важливість принципу індивідуального пошуку знань пояснюється його сприянням розвитку допитливості, зацікавленості, орієнтуванням на дослідницьку роботу теоретичного або дослідного рівнів і зближенням самостійної роботи з науковим пошуком. Спираючись на даний принцип, викладач бере активну участь в організації самостійної роботи студентів, співвідносячи її з навчально-освітньою діяльністю в аудиторії.

Зміст самостійної роботи аспіранта над темами в межах дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» визначається її навчальною програмою, методичними матеріалами, тематикою для написання контрольних та реферативних робіт. Забезпечується самостійна робота аспіранта працями, визначеними як першоджерела для обов'язкового опрацювання, системою навчально-методичних засобів (підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача, практикумом тощо). Методичні матеріали передбачають можливість самоконтролю з боку аспіранта, його здатність до опрацювання як наукової, так і публіцистичної літератури.

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» може проводитися в бібліотеці МАУП, у Національній парламентській бібліотеці, в Центральній науковій бібліотеці ім. В. І. Вернадського, а також у віртуальних бібліотеках мережі Інтернет. В останньому випадку опрацювання літератури як переліченої в основному й додатковому списках рекомендованих джерел, що додається, так і такої, що знаходиться самостійно, потребує особливої уваги відповідно до норм і правил пошуку наукової інформації та методології демаркації наукового та ненаукового (псевдонаукового) знання. Засвоєння під час здійснення самостійної роботи найважливіших і найскладніших питань зі змісту навчальної дисципліни перевіряється у формі

загальної дискусії та обговорень в аудиторії, зокрема під час проведення семінарських занять.

Самостійна робота студентів над темами у межах дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції» передбачає:

1. самостійне вивчення частини курсу шляхом конспектування лекцій, написання контрольних робіт, рефератів, повідомлень, виступів на семінарських заняттях;
2. роботу з першоджерелами наукового та публіцистичного характеру, підручниками та періодичною літературою;
3. позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих питань на студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо.

Самостійна робота аспірантів контролюється так само, як і навчальний матеріал, що опрацьовується під час навчальних занять.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
**«СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ДЕРЖАВА:
ІСТОРИОЛОГІЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ»**

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Концепція соціально-правової держави в історії політичної думки
1	Феномен історіології та понятійний апарат досліджень соціально-правової держави
2	Генеza ідеї соціально-правової держави в думці Стародавнього Сходу та Античності
3	Соціально-політичні діалоги Ренесансу та Нового часу
4	Діалектика співвідношення соціальної та політичної систем у XIX ст.
5	Соціально-політична думка XX ст.
	Змістовий модуль II. Особливості української ідеї та практики розбудови соціально-правової держави
6	Історіологія української ідеї соціально-правової держави
7	Основні моделі соціально-правової держави сучасності та їх релевантність щодо українських реалій
8	Доля ідеї соціально-правової держави на початку XXI ст.
Разом годин: 90	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
**«СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ДЕРЖАВА:
ІСТОРИОЛОГІЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ»**

**Змістовий модуль I. Концепція соціально-правової держави в історії
політичної думки**

***Тема 1. Феномен історіології та понятійний апарат досліджень
соціально-правової держави***

1. Предмет та завдання дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції».
2. Понятійний апарат дисципліни: «соціальна держава» та «держава добробуту».
3. Феномен історіології та поняття держави.
4. Науково-понятійний дискурс у соціально-політичних трикутниках «країна – суспільство – держава» і «правда – право – справедливість».
5. Стадії еволюції соціально-цивілізаційного зростання народів світу.
6. Держави донаціональні, національні та постнаціональні.
7. Раціональні та нераціональні (ірраціональні) засади державності.
8. Ідейно-теоретичний вихід на феномен соціально-правової держави.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Поняття соціальної держави.
2. «Держава добробуту» як концепція англо-американської традиції.
3. Сенс та призначення історіології.

Питання для самоконтролю

1. Зміст поняття «соціальна держава» та його співвідношення з поняттям «держава добробуту».
2. Політолого-соціологічний зміст понять «країна», «суспільство» та «держава».
3. Поняття «держава» і «право»: діалектика джерела та засобу.
4. Історична генеза концепцій «правова держава» та «соціальна держава».
5. Держава як політико-правовий феномен та соціальний інститут.

Література [2; 6; 15; 21; 22; 45; 47; 71]

***Тема 2. Генеза ідеї соціально-правової держави в думці Стародавнього
Сходу та Античності***

1. Філософсько-генетичні коріння ідеї соціально-правової держави в контекстах соціально-політичної та культурно-правової думки класичної давнини.

2. Патерналістські уявлення про справедливу державу на Давньому Сході.
3. Політична думка Конфуція.
4. Раціоналістичні регулятиви державності в елліністичній традиції.
5. Вчення Платона та Арістотеля про державу.
6. Римська ідея держави та феномен римського права.
7. Порівняння східної, грецької та римської моделей держави.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Основні соціально-політичні ідеї конфуціанства.
2. Вчення Платона про державу.
3. Порівняльний аналіз грецької та римської моделей держави.

Питання для самоконтролю

1. Космополітизм в Античності та за сучасної доби.
2. Патерналістські уявлення про справедливу державу на Стародавньому Сході.
3. Історіологічний сенс конфуціанської тріади IV ст. до н. е. «закон – влада – довіра».
4. Вчення Платона про державу.
5. Арістотель та обґрунтування раціональних передумов державотворення.
6. Цицерон і Гегель про «громадянина» і «громадянське суспільство».
7. Поліс як «місто-держава-країна» в контексті політологічної концепції Платона й Арістотеля.
8. Аспекти соціальної держави в соціально-політичній думці Античності.
9. Ідея «справедливої держави» та «щасливого суспільства» в китайській (IV ст. до н. е.), давньогрецькій (III ст. до н. е.) і давньоримській (II ст. до н. е.) моделях.

Література [1; 18; 31; 37; 39; 40; 52; 65]

Тема 3. Соціально-політичні діалоги Ренесансу та Нового часу

1. Розвиток ідеї держави за Середньовіччя та за доби Відродження.
2. Ідеальне суспільство за Т. Мором.
3. Політична держава Т. Гоббса.
4. Ідеї «Богословсько-політичного трактату» Б. Спінози.
5. Теоретичні новації Ш.-Л. Монтеск'є.
6. Ідеї та практика трьох великих соціальних революцій Нового часу – Англійської 1640–80-х років, Американської 1770–80-х років XVIII ст. і Французької кінця XVIII – початку XIX ст.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Соціальний утопізм доби відродження та його вплив на сучасні ідеї держави.
2. Історіологічний аналіз праці Т. Гоббса «Левіафан».
3. Порівняльно-політологічне дослідження Американської та Французької революцій.

Питання для самоконтролю

1. Т. Гоббс про соціально-політичні умови перетворення політичної держави на міфічного «Левіафана».
2. Теоретичний зміст формули Б. Спінози: держава, право і мораль – «будівничі країн і слуги народів».
3. Сумісність аспектів монархізму, республіканізму й авторитарного етатизму у феномені середньовічних італійських республік (Генуя, Флоренція, Венеція та ін.).
4. Політологічний аналіз «тріади Б. Спінози» «правда/істина – юридична справедливість – політична етика» в контексті справедливого політичного владарювання у суспільстві щасливих людей.
5. Модель «ідеального суспільства зі справедливою державою у надбудові» за Т. Мором.
6. Т. Гоббс про справедливу політичну державу як «витвір просвітніх і самовідповідальних людей».
7. Умови деградування політичної держави та «перманентна війна усіх проти усіх» за Т. Гоббсом.
8. Б. Спіноза про виховання політичного громадянства.
9. Б. Спіноза про співвідношення політики та етики.
10. Б. Спіноза про державу як «вищий інститут управління суспільним життям».
11. Теоретичний аналіз «закону Ш.-Л. Монтеск'є» про логіку поділу політичних влад у правовій державі.
12. Основні політологічні ідеї та новації Великої Французької революції.
13. Лозунг Великої французької революції «Свобода – рівність – братерство» та його значення для становлення соціальної держави.

Література [12; 13; 18; 27; 28; 36; 59; 64]

Тема 4. Діалектика співвідношення соціальної та політичної систем у XIX ст.

1. «Політологічний утилітаризм» у філософській думці США.
2. Запровадження та розвиток ідей поділу політичних властей і розподілу владних повноважень та відмінність між ними.
3. Зародження феномену політичної ідеології.
4. Обґрунтування Г. В. Ф. Гегелем діалектики рівнів державно-владного утворення.
5. Ідея соціальної держави Л. фон Штайна.
6. Діалектика держави та нації.

7. Становлення та зміцнення національної держави.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Історіологічний аналіз «Філософії права» Гегеля.
2. Розподіл владних повноважень в американській політичній традиції.
3. Національна держава як історичний феномен.

Питання для самоконтролю

1. Спільне та відмінне у співвідношеннях між поняттями «поділ політичних влад» і «розподіл політичних повноважень».
2. Специфіка концепції Дж. Адамса про «систему противаг і стримувань» щодо врівноважування гілок влади і владних повноважень.
3. Поняття «національна держава» та його історичні метаморфози та суперечності.
4. Г. В. Ф. Гегель про «цивілізовану владу» та «цивілізований народ».
5. Л. фон Штайн про феномен соціальної держави.

Література [10; 18; 22; 24; 39; 51; 66]

Тема 5. Соціально-політична думка ХХ ст.

1. Концепція соціально-правової держави у системних взаємозв'язках політолого-правових ідей країн Європи, Північної Америки, Австралії та Японії протягом ХХ ст.
2. Ідея та практика «супердержави».
3. 1980–90-ті роки: ренесанс чи криза національної держави?
4. Некласичний і постнекласичний тип раціональності та його вплив на суспільно-політичну думку.
5. «Постдемократія» та сучасна держава за доби глобалізації.

Орієнтовна тематика рефератів

1. «Тоталітарно-правова» держава в Німеччині 30–40-х років ХХ ст.
2. Марксистська традиція розуміння держави у ХХ ст.
3. Феномен постдемократії у ХХ ст.

Питання для самоконтролю

1. Поняття нації та її співвідношення з поняттями «держава» та «країна».
2. Поняття «національна держава» та його історичні метаморфози та суперечності.
3. М. Вебер про позитивний та негативний зміст поняття «державна бюрократія».
4. Співвідношення понять «соціальні працівники», «державні службовці» та «апаратні чиновники».
5. Теоретичний зміст конституювання країни як соціальної держави (ст. 1 Конституції Іспанії 1978 р.).

6. Основні аспекти політико-елітистської концепції В. Парето.
7. Соціально-демографічна тріада «населення – суспільство – громадянське суспільство».

Література [4; 9; 17; 23; 32; 42; 43; 46; 56; 63; 68]

Змістовий модуль II. Особливості української ідеї та практики розбудови соціально-правової держави

Тема 6. Історіологія української ідеї соціально-правової держави

1. Історичні традиції державотворення та демократії в Україні від давнини до ХХ ст.
2. Історіологія «суто української ідеї» соціально-правової держави у контекстах соціогуманітарних пошуків «перебудовчого етапу» 80-х років та проконституційних перипетій 90-х років ХХ ст.
3. Досвід та суперечності авторитаризму та тоталітаризму у світлі вітчизняної історії ХХ ст.
4. Порівняльний аналіз державотворчих ініціатив В. М. Чорновола, Л. М. Кравчука та Л. Д. Кучми.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Соціальна держава в Україні: ідеологема чи реальність?
2. Державотворення 1990-х років: у пошуках «української ідеї».
3. Демократія в Україні: від декларації до практики.

Питання для самоконтролю

1. Соціально-правова держава в Україні: теорія та практика.
2. Сенс протилежних епітетів і ознак держави: «демократична і справедлива» та «авторитарна і тоталітарна».
3. Пошуки української ідеї «держави загального добробуту» за доби незалежності.
4. Генезис політичної держави в соціологічному трикутнику «країна – населення – суспільство».
5. Засоби та умови конституювання країни державою.

Література [3; 8; 16; 34; 38; 41; 49; 55; 62]

Тема 7. Основні моделі соціально-правової держави сучасності та їх релевантність щодо українських реалій

1. Спільні та відмінні риси основних моделей соціально-правової держави сучасності.
2. Теоретичний аналіз основних типологічних характеристик феномену «соціально-правова держава»: демократизм, інституційність, справедливість.
3. Специфіка розбудови соціально-правової держави у поліетнічній країні.

4. Глобалізація та альтермондіалізація: за і проти.
5. Англосаксонська, романська та скандинавська моделі сучасної держави.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Скандинавська модель «держави добробуту».
2. Виклики та шанси глобалізації.
3. Україна: моноетнічна чи поліетнічна країна?

Питання для самоконтролю

1. Англосаксонська, романська та скандинавська моделі сучасної соціально-правової держави.
2. Історіологічні та лінгвістичні підстави ототожнення поняття «держава» та «країна» в англомовних і німецькомовних країнах суспільствах.
3. Структурна ієрархія середньотипового людського соціуму в моноетнічній країні.
4. Специфіка побудови і життєдіяльності політичної держави в поліетнічній країні.
5. Теоретичні засади суперечності понять «країна» та «держава».
6. Роль і значення політики, права та етики у процесі «конституювання країни».
7. Теоретичний зміст «ресурсних факторів держави» (населення країни, нерухоме багатство народу, фізична територія у визнаних світом кордонах, геополітичний статус країни та ін.).
8. Політичний громадянин та проблема суб'єктності державотворення.
9. Співвідношення понять «людина» і «політична особа».
10. Соціально-політичний зміст основних форм держави.

Література [2; 5; 6; 20; 23; 33; 44; 50; 53; 58; 70]

Тема 8. Доля ідеї соціально-правової держави на початку ХХІ ст.

1. Євроатлантичні інтеграційні прагнення України та доля ідеї соціально-правової держави у призмі реалій початку ХХІ ст.
2. Державотворчі ідеї сучасного українського політикуму та пов'язані з ними суперечності.
3. Проблема суб'єктності політичного процесу у світлі ідей постнекласичного типу наукової раціональності.
4. Європейські цінності та їх апробація на українському ґрунті.
5. Можливі подальші шляхи розвитку ідеї та практики соціально-правової держави.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Людина як суб'єкт політичного процесу.
2. Феномен супердержави: минуле чи майбутнє?

3. Перспективи розвитку держави у ХХІ ст.

Питання для самоконтролю

1. Основні дійові суб'єкти політичної історії країн і держав.
2. Держава у співвідношенні з триадою «країна – народ/народи – суспільство».
3. Співвідношення процесів соціумотворення та державотворення.
4. Політичні партії як складові соціальної та політичної систем у країнах із соціально-правовими державами у надбудові.
5. Феномен «супердержави» у ХХ та ХХІ ст.
6. Майбутнє національної держави за доби глобалізації.

Література [11; 25; 26; 29; 35; 46; 48; 69; 73]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Аристотель. Политика : пер. с древнегреч. // Соч. : в 4 т. – М. : Мысль, 1984. – Т. 4. – С. 375–644.
2. Бабкін В. Д. Від правової до соціально-правової держави // Правова держава. – 2001. – Вип. 12. – С. 270–281.
3. Бабкін В. Д. Проблема соціальної держави в сучасній Україні // Сучасна українська політика. – К. : Вид-во Укр.-фін. ін-ту менедж. і бізнесу, 1997. – С. 85–88.
4. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или Конец социального : пер. с фр. – Екатеринбург : Editions DENOEL, 2000. – 96 с.
5. Бостан С. К., Тимченко С. М. Державне право зарубіжних країн: навч. посіб. – К. : Центр навч. літ., 2005. – 504 с.
6. Варзар І. М. Держава і народ-етнос у політологічному дискурсі / Із контекстів минулих літ. Вибране. Кн. 1. – К. : ФАДА-ЛТД, 2003. – 592 с.
7. Варзар І. М. Права, свободи та вольності людини, громадянина й народу в політолого-правознавчому дискурсі. – К. : МП «Леся», 2016. – 280 с.
8. Варзар І. М. Тріадний принцип структуризації та функціональної ієрархізації соціальної та політичної систем транзитного суспільства // Трансформація політичних систем на постсоціалістичному просторі / за ред. В. П. Бега. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – С. 16–21.
9. Вебер М. Соціологія. Загальносоціологічні аналізи. Політика : пер. з нім. – К. : Основи, 1998. – 534 с.
10. Гегель Г. В. Ф. Философия права : пер. с нем. – М.; Л. : Соцекгиз, 1934. – 380 с.
11. Гетьман В. П., Килимник Ю. В. Чи стане Україна соціальною державою? : бесіди про Конституцію. – К. : [б. в.], 1996. – 22 с.
12. Гоббс Т. Левиафан : пер. с англ. // Соч. : в 2 т. – М. : Мысль, 1989. – Т. 2. – 732 с.
13. Гоббс Т. Основ философии часть третья: О гражданине : пер. с англ. // Соч. : в 2 т. – М. : Мысль, 1989. – Т. 2. – С. 270–506.

14. Головатий М. Ф. Соціологія політики: навч. посіб. – К. : МАУП, 2003. – 504 с.
15. Евстратов А. Э. Генезис идеи социального государства: историко-теоретические проблемы : Автореферат дис. ... канд. юрид. наук / Омский гос. ун-т. – Омск, 2005. – 24 с.
16. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. – К. : Парлам. вид-во, 1999. – 248 с.
17. Зиновьев А. А. На пути к сверхобществу. – СПб. : Издательский дом «Нива», 2004. – 608 с.
18. Історія вчень про право і державу : Хрестоматія / авт.-уклад. Г. Г. Демиденко; за заг. ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2014. – 928 с.
19. Кара-Мурза С. Г. Идеология и мать её наука. – М. : Алгоритм, 2002. – 256 с.
20. Карась А. Ф. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. – К.; Л. : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 520 с.
21. Кареев Н. И. Историология : Теория исторического процесса. – М. : Либроком, 2011. – 322 с.
22. Кочеткова Л. Н. Теория социального государства Лоренца фон Штейна // Философия и общество. – 2008. – Вып. № 3 (51). – С. 69–79.
23. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: Сравнительное исследование : пер. с англ. – М. : Аспект-Пресс, 1997. – 288 с.
24. Медісон Дж. Основи демократичного врядування: пер. з англ. // Демократія: Антологія / упор. О. Проценко. – К. : Смолоскип, 2005. – С. 383–396.
25. Мелков Ю. О., Толстоухов А. В., Парапан І. Г. Демократія та державність: парадокси протистояння // Практична філософія. – К., 2009. – № 4 (34). – С. 57–66.
26. Михайленко М. В. Государство, глобализация, периферия: лидерство и упадок в XXI в. – Черновцы : Издательский дом «Букрек», 2007. – 384 с.
27. Монтескьє Ш.-Л. О духе законов : пер. с фр. – М. : Мысль, 1999. – 672 с.
28. Мор Т. Утопія : пер. з лат. // Мор Т. Утопія. Кампанелла Т. Місто Сонця. – К. : Дніпро, 1988. – С. 16–114.
29. Негри А., Хардт М. Множество: война и демократия в эпоху империи : пер. с англ. – М. : Культурная революция, 2006. – 560 с.
30. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс: пер. с исп. // Ортега-и-Гассет Х. Избранные труды. – М. : Весь мир, 1997. – С. 43–164.
31. Платон. Государство : пер. с древнегреч. // Соч.: В 4 т. – М. : Мысль, 1994. – Т. 3. – С. 79–420.
32. Рябов С. Г. Політологічна теорія держави: навч. посіб. – К. : Тандем, 1996. – 240 с.
33. Савельєв В. Ф. Концепція прав людини в теорії правової держави // Громадянське суспільство і правова держава, проблеми становлення : зб. наук. праць. – К. : ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1997. – С. 44–55.
34. Сіленко А. О., Коляденко В. А. Соціальна держава: Тернистий шлях до визнання. Світовий досвід і перспективи України. – Одеса. : ТСС, 2002. – 358 с.

- 35.Скрипнюк О. В. Соціальна, правова держава в Україні. Проблеми теорії і практики. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. – 598 с.
- 36.Спиноза Б. Богословско-политический трактат : пер. с лат. // Спиноза Б. О Боге, человеке и его счастье. – М.; Х. : Фолио; АСТ, 2000. – С. 117–394.
- 37.Тимошенко В. І. Правова держава (теоретико-історичне дослідження). – К. : Наукова думка, 1994. – 132 с.
- 38.Удовиченко В. П. Украина: поиск модели социального государства. – К. : [б. в.], 1997. – 206 с.
- 39.Філософія політики : навч. посіб. / В. П. Андрущенко та ін. – К. : Знання України, 2003. – 400 с.
- 40.Цицерон Марк Тулій. Про державу, Про закони, Про природу богів : пер. з лат. – К. : Основи, 1998. – 476 с.
- 41.Шульженко Ф. П. Соціально-правова держава в Україні: проблеми становлення та модернізації : монографія. – К. : КНЕУ, 2007. – 390 с.
- 42.Guéhenno J.-M. La Fin de la Démocratie. – Paris : Flammarion, 1993. – 172 p.
- 43.Held D. Democracy and the global order: from the Modern state to cosmopolitan governance. – Stanford, CA : Stanford University Press, 1995. – 336 p.
- 44.Kuhnle S. The Scandinavian Welfare State in the 1990s: Challenged but Viable // West European Politics. – 2000. – Vol. 23, #2, – P. 209–228.
- 45.Mielkov Iu., Tolstoukhov A., Parapan I. The Many-Faced Democracy. – Saarbrücken : Lambert Academic Publishing, 2016. – 282 p.
- 46.Ohmae K. The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies. – New York : Free Press, 1995. – X, 214 p.
- 47.The Oxford Handbook of the Welfare State / Ed. by Francis G. Castles. – Oxford; N.Y. : Oxford University Press, 2010. – 876 p. – <https://books.google.com.ua/books?id=1LawRZJhlqAC>

Додаткова

- 48.Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество : пер. с англ. – М. : Academia, 2004. – 994 с.
- 49.Варзарь И. М. Политический провинциализм под аналитико-мизантропическим углом зрения // Наукові праці МАУП. Серія: Політичні науки. – 2017. – Вип. 1 (52). – С. 5–26.
- 50.Габермас Ю. Залучення іншого: Студії з політичної теорії: пер. з нім. – Львів : Астролябія, 2006. – 416 с.
- 51.Інавгураційні промови Президентів США : пер. з англ. – Х. : Фолио, 2009. – 336 с.
- 52.Кареев Н. И. Государство-город античного мира: Опыт исторического построения политической и социальной эволюции античных гражданских общин. – СПб. : Тип. Стасюлевича, 1910. – 362 с. – <https://ia802705.us.archive.org/3/items/gosudarstvorgoro00karegoog/gosudarstvoro00karegoog.pdf>
- 53.Кастельс М., Хіманен П. Інформаційне суспільство та держава добробуту: Фінська модель : пер. з англ. – К. : Ваклер, 2006. – 230 с.

- 54.Кримський С. Б., Павленко Ю. В. Цивілізаційний розвиток людства. – К. : Фенікс, 2007. – 316 с.
- 55.Кучма Л. Д. Вірю в український народ. Вибрані статті, виступи (1994–2000). – К. : Вид. дім «Альтернативи», 2000. – 504 с.
- 56.Ленин В. И. Государство и революция // Сочинения: В XXX т. – М.–Л. : Соцэкгиз, 1931. – Т. XXI. – С. 365–455.
- 57.Кагарлицкий Б. Ю. Восстание среднего класса. – М. : «Ультра.Культура», 2003. – 320 с.
- 58.Ледях И. А. Социальное государство и права человека (из опыта западных стран) // Социальное государство и защита прав человека. – М. : Ин-т государства и права РАН, 1994. – С. 22–33.
- 59.Локк Дж. Два трактата про врядування : пер. з англ. – К. : Основи, 2001. – 264 с.
- 60.Лэш К. Восстание элит и предательство демократии : пер. с англ. – М. : Логос; Прогресс, 2002. – 224 с.
- 61.Мелков Ю. А. Мера счастья и социальные идеалы // Сократ : Журнал современной философии. – 2012. – № 4. – С. 96–101.
- 62.Мелков Ю. А. Постсоветское общество: Новое Средневековье // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2008. – № 3. – С. 183–193.
- 63.Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги : пер. з англ. – К. : Основи, 1994. – Т. 1. – 444 с.
- 64.Руссо Ж. Про суспільну угоду або Принципи політичного права : пер. з фр. – К. : Port-Royal, 2001. – 348 с.
- 65.Тойнби А. Дж. Постижение истории : пер. с англ. – М. : Прогресс.Культура, 1996. – 608 с.
- 66.Токвіль А. Про демократію в Америці : пер. з фр. – К. : Всесвіт, 1999. – 587 с.
- 67.Шалвен М.-Ж. Мозги, которые нами правят : пер. с франц. – М. : Рипол-классик, 2004. – 432 с.
- 68.Crouch C. Post-Democracy. – Cambridge : Polity Press, 2004. – XI, 135 pp.
- 69.Ferragina E., Seeleib-Kaiser M. Welfare Regime Debate: Past, Present, Futures? // Policy & Politics. – 2011. – Vol 39, Iss. 4. – P. 583–611.
- 70.Gorz A. Métamorphoses du travail. Critique de la raison économique / André Gorz. – P. : Gallimard, 2004. – 448 p.
- 71.Kaufmann F.-X. Herausforderungen des Sozialstaates. – Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1997. – 204 s.
- 72.Kuhnle S. The Survival of the European Welfare State. – L. : Taylor & Francis, 2000. – 264 p.
- 73.McLuhan M., Fiore Q. War and Peace in the Global Village. – Berkeley, CA : Gingko Press, 2001. – 192 p.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Зміст самостійної роботи з дисципліни «Соціально-правова держава: історіологія теоретичної концепції».....	7
Список літератури.....	13